

Arbeidsmarkt van jonge fiscalisten 2018

Amsterdam, juni 2018
In opdracht van de Nederlandse Orde van Belastingadviseurs

Arbeidsmarkt van jonge fiscalisten 2018

Djoerd de Graaf
Jelle Zwetsloot

seo economisch onderzoek

“De wetenschap dat het goed is”

SEO Economisch Onderzoek doet onafhankelijk toegepast onderzoek in opdracht van overheid en bedrijfsleven. Ons onderzoek helpt onze opdrachtgevers bij het nemen van beslissingen. SEO Economisch Onderzoek is gelieerd aan de Universiteit van Amsterdam. Dat geeft ons zicht op de nieuwste wetenschappelijke methoden. We hebben geen winst-oogmerk en investeren continu in het intellectueel kapitaal van de medewerkers via promotietrajecten, het uitbrengen van wetenschappelijke publicaties, kennisnetwerken en congresbezoek.

SEO-rapport nr. 2018-56

ISBN 978-90-6733-930-8

Informatie & Disclaimer

SEO Economisch Onderzoek heeft op de verkregen informatie en data geen onderzoek uitgevoerd dat het karakter draagt van een accountantscontrole of due diligence. SEO is niet verantwoordelijk voor fouten of omissies in de verkregen informatie en data.

Copyright © 2018 SEO Amsterdam. Alle rechten voorbehouden. Het is geoorloofd gegevens uit dit rapport te gebruiken in artikelen, onderzoeken en collegesyllabi, mits daarbij de bron duidelijk en nauwkeurig wordt vermeld. Gegevens uit dit rapport mogen niet voor commerciële doeleinden gebruikt worden zonder voorafgaande toestemming van de auteur(s). Toestemming kan worden verkregen via secretariaat@seo.nl

Samenvatting

Zowel het aanbod van jonge fiscalisten als de vraag vanuit de belastingadvieskantoren neemt toe. Met name academisch geschoolde fiscalisten zijn gewild bij de kantoren. De teruglopende vraag in de periode 2013-2015 is daarmee verleden tijd. Startende fiscalisten hebben dan ook een sterke arbeidsmarktpositie. Vooral wo-fiscalisten hebben verhoudingsgewijs vaak een vast contract en een relatief hoog salaris, zowel 15 maanden als 10 jaar na afstuderen.

Stijgende studentenaantallen

Het aantal eerstejaars studenten aan fiscale opleidingen stijgt. Doordat bovendien veel studenten vanuit andere opleidingen de universitaire master fiscaal recht volgen is de uitstroom van fiscaal juristen de afgelopen jaren flink toegenomen. Ook de uitstroom vanuit de hbo-opleiding fiscaal recht en economie ligt op het hoogste niveau in jaren. Naar verwachting neemt de uitstroom van hbo-fiscalisten en (universitaire) fiscaal juristen de komende jaren verder toe, voor (universitaire) fiscaal economen blijft de uitstroom redelijk stabiel.

Tilburg University en de Universiteit van Amsterdam (UvA) leveren bij elkaar 70 procent van alle fiscaal economen. Het aandeel vanuit Tilburg is de laatste jaren licht afgenomen, terwijl het aandeel van de UvA met ongeveer de helft is gegroeid. Bij fiscaal recht is het landschap meer gefragmenteerd. Universiteit Maastricht levert met 20 procent de meeste juristen, op de voet gevolgd door de UvA (18 procent) en Tilburg University (17 procent). Op het hbo blijft Fontys Hogescholen met een kwart van de afgestudeerden de hofleverancier van de fiscalisten, al neemt die sterke positie de laatste jaren wel af.

Fiscalisten wijken in een aantal opzichten af van andere studenten in het hoger onderwijs. Zo zijn ze overwegend man. Dat aandeel is bovendien toegenomen. Ook zijn hun ouders minder vaak hoogopgeleid. Verder is fiscaal recht en economie verhoudingsgewijs in trek bij studenten met een migratieachtergrond. Universitaire fiscalisten hebben relatief vaak een bijbaan, maar lopen minder vaak stage.

Sterke arbeidsmarktpositie

De arbeidsmarktpositie van jonge fiscalisten is zeer goed. Zo hebben ze snel na afstuderen een substantiële baan, hbo'ers na drie maanden, academici na 1 á 2 maanden. Dat is (veel) eerder dan andere afgestudeerden. Fiscaal juristen en economen hebben bovendien vaker een vast contract en een gunstig salaris, zowel 15 maanden als tien jaar na afstuderen. Ook hbo-fiscalisten verdienen bovengemiddeld veel, maar minder dan hbo-accountants. Overigens studeert een groot deel van de gediplomeerde hbo-fiscalisten verder in een wo-master. Wellicht mede door het grote salarisverschil tussen hbo- en wo-fiscalisten. Dat loopt tien jaar na afstuderen op tot 50 procent.

Vier op de vijf academische fiscalisten vindt een baan in de specialistische zakelijke dienstverlening, van wie het merendeel bij een registeraccountantskantoor aan de slag gaat. Dat aandeel is de afgelopen jaren toegenomen, ten koste van kantoren die belastingadvisering als hoofdactiviteit hebben. De helft van de (hbo- en wo-)fiscalisten gaat aan de slag bij grote bedrijven met meer dan 2.000

medewerkers in Nederland, een groeiend aandeel. Overigens zijn hbo-fiscalisten relatief vaak werkzaam bij de overheid en in het midden- en kleinbedrijf.

Toenemende vraag

Kantoren verwachten in het komend jaar meer academisch geschoolde belastingadviseurs nodig te hebben, alsmede hoger opgeleiden die niet als belastingadviseur werkzaam zijn in de fiscale praktijk. Deze laatste instroom betreft vooral de specialismen Tax Technology en Transfer Pricing. In het afgelopen halfjaar was er sprake van een stijgende in- en uitstroom van wo-fiscalisten, met name ervaren krachten stroomden uit, terwijl de instroom van hbo'ers iets daalde en hun uitstroom stabiel bleef. Ook in de nabije toekomst verwacht een deel (31 procent) van de kantoren minder behoefte te hebben aan nieuwe hbo'ers, vooral de (middel)grote kantoren. Toch is ook dit beeld positiever dan drie jaar geleden, toen 59 procent van de kantoren de verwachting uitsprak minder hbo-fiscalisten nodig te hebben.

Inhoud

Samenvatting	i
1 Inleiding	1
2 Ontwikkeling van de studentenpopulatie	3
2.1 Kleine opleidingen.....	3
2.2 Instroom door eerstejaars	4
2.3 Uitval en instroom door laterejaars	4
2.4 Uitstroom van gediplomeerden	6
3 Wie zijn de jonge fiscalisten?	9
3.1 Achtergrondkenmerken.....	9
3.2 Onderwijskenmerken.....	10
4 De arbeidsmarktpositie van jonge fiscalisten	13
4.1 Situatie na afstuderen.....	13
4.2 Arbeidsvoorwaarden.....	15
5 Waar komen de jonge fiscalisten terecht?	19
5.1 Bedrijfssector.....	19
5.2 Bedrijfsgrootte	21
6 Hoe groot is de vraag naar jonge fiscalisten?	23
6.1 Instroom	23
6.2 Uitstroom.....	24
6.3 Toekomst.....	25
6.4 Belastingdienst	27
Bijlage A Onderzoeksverantwoording	29

1 Inleiding

De arbeidsmarktpositie van fiscalisten is al jaren sterk. Toch waren de arbeidsmarktvooruitzichten voor pas afgestudeerde fiscalisten in 2013 minder dan voorheen, als gevolg van de economische crisis. In 2015 was er sprake van herstel. De Nederlandse Orde van Belastingadviseurs (NOB) is benieuwd of dit herstel zich heeft doorgezet en hoe de arbeidsmarkt voor fiscalisten er vandaag de dag voor staat. In dit rapport schetst SEO de situatie anno 2018.

Fiscalisten hebben een relatief gunstige arbeidsmarktpositie. Wel bleek er in 2013, ten tijde van de economische crisis, ook bij fiscalisten sprake van een terugval. Alleen de Belastingdienst verwachtte nog groei, de belastingadvieskantoren niet. In 2015 werden die lage verwachtingen naar boven bijgesteld. Nu de economie op volle toeren draait is het de vraag hoe de arbeidsmarkt voor fiscalisten er vandaag de dag voor staat. De Nederlandse Orde van Belastingadviseurs (NOB) heeft SEO gevraagd om de situatie anno 2018 te beschrijven. Daarmee is dit de zevende editie van het onderzoek naar de arbeidsmarktpositie van jonge fiscalisten (in opdracht van de NOB). De eerdere onderzoeken vonden plaats in 2006, 2008, 2009, 2010, 2013 en 2015.

De zevende editie is tevens een speciale editie. Voor het bepalen van de arbeidsmarktpositie van fiscalisten wordt traditioneel gebruik gemaakt van gegevens uit ‘Studie & Werk’, het SEO/Elsevier onderzoek waarin afgestudeerden via een (online) enquête informatie gaven over hun arbeidsmarktpositie. In ‘Studie & Werk’ is vorig jaar de overstap gemaakt naar registratiegegevens van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). Daardoor kan de arbeidsmarktpositie van alle afgestudeerden in het hoger onderwijs in beeld worden gebracht, inclusief alle afgestudeerden met een fiscale opleiding. Ook kan er voor het eerst verder worden gekeken dan anderhalf jaar na afstuderen.

Het onderzoek beantwoordt de volgende zes onderzoeksvragen:

1. Hoe heeft de instroom, studentenpopulatie en uitstroom van fiscalisten zich de afgelopen jaren ontwikkeld?
2. Wat is de verwachte uitstroom van fiscalisten in de komende jaren?
3. Wie zijn de jonge fiscalisten?
4. Wat is de arbeidsmarktpositie van jonge fiscalisten?
5. Waar komen de jonge fiscalisten terecht?
6. Hoe groot is de vraag naar jonge fiscalisten?

In het hoger beroepsonderwijs (hbo) worden fiscalisten gevormd aan de opleiding fiscaal recht en economie. Op academisch niveau zijn dat de opleidingen fiscaal recht en fiscale economie. Deze drie opleidingen vormen de basis van de analyse.¹ Cijfers krijgen pas betekenis als ze in perspectief worden geplaatst. Of fiscalisten veel verdienen of niet, wordt bijvoorbeeld pas echt duidelijk als hun salaris wordt afgezet tegen het salaris van hoogopgeleiden met een vergelijkbare opleiding. Probleem is dat fiscale opleidingen zeer specifiek opleiden. Vergelijkbare opleidingen zijn daardoor

¹ Onder de afgestudeerden fiscaal recht vallen (met ingang van deze editie) ook de afgestudeerden ‘European and international tax law’ en ‘International business taxation’.

nauwelijks voorhanden. In overleg met de opdrachtgever is een aantal ‘referentieopleidingen’ gekozen. Voor fiscale economie (wo) is dat bedrijfseconomie en voor fiscaal recht (wo) zijn dat notarieel recht en Nederlands recht/rechtsgeleerdheid. Voor fiscaal recht en economie (hbo) zijn dat hbo-accountancy en de hbo-opleiding management, economie en recht (MER).

De analyse is grotendeels gebaseerd op drie databronnen. Dat zijn de registraties van DUO, de Microdata van het CBS en een door SEO Economisch Onderzoek afgenomen enquête onder de kantoren met fiscaal personeel. De registraties van DUO betreffen de in- en uitstroom bij de fiscale opleidingen, gemeten aan de hand van het aantal eerstejaars, ingeschreven studenten en gediplomeerden. De CBS Microdata bevatten de persoonskenmerken, de arbeidsmarktpositie en bedrijfskenmerken van alle afgestudeerden in het hoger onderwijs. De door SEO afgenomen enquête is een internetenquête onder kantoren met tien of meer NOB-leden. In deze enquête is gevraagd naar de recente ontwikkelingen in de in- en uitstroom van fiscaal personeel en de verwachting voor het komend jaar op de kantoren. Bijlage A gaat nader in op de drie databronnen.

De opbouw van het rapport is als volgt. Hoofdstuk 2 laat zien hoeveel studenten een fiscale opleiding zijn gaan volgen in de afgelopen jaren en wat de komende jaren de verwachte uitstroom is vanuit die opleidingen naar de arbeidsmarkt. Hoofdstuk 3 beschrijft de achtergrondkenmerken van de afgestudeerde fiscalisten in het studiejaar 2015/2016. Hoofdstuk 4 verschaft inzicht in de arbeidsmarktpositie van fiscalisten. Wat verdienen zij bijv. als starter en hoe ziet hun salaris tien jaar na afstuderen eruit? Hoofdstuk 5 presenteert informatie over de bedrijven waar fiscalisten terechtkomen. Hoofdstuk 6 behandelt de vraagzijde van de arbeidsmarkt voor fiscalisten. Wat zijn de recente ontwikkelingen in de in- en uitstroom van fiscaal personeel op de kantoren? Is de behoefte aan (jonge) fiscalisten door de huidige economische voorspoed toegenomen of niet?

2 Ontwikkeling van de studentenpopulatie

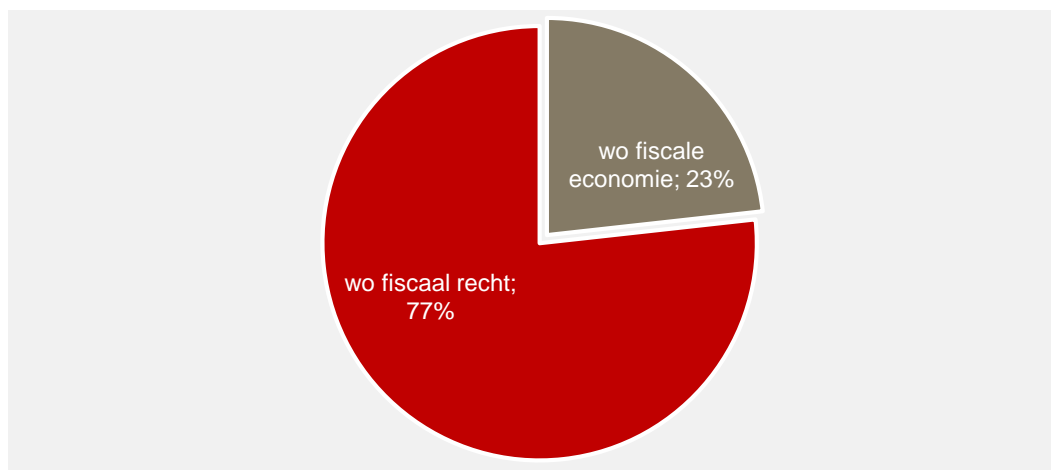
Het aantal eerstejaars studenten aan fiscale opleidingen stijgt. Doordat bovendien veel studenten vanuit andere opleidingen de universitaire master fiscaal recht volgen is de uitstroom van fiscaal juristen de afgelopen jaren flink toegenomen. Naar verwachting neemt de uitstroom van hbo-fiscalisten en (universitaire) fiscaal juristen de komende jaren verder toe, voor (universitaire) fiscaal economen blijft de uitstroom redelijk stabiel.

Dit hoofdstuk beschrijft welke ontwikkeling de studentenpopulatie de afgelopen jaren heeft doorgeemaakt. Hiervoor wordt eerst de instroom van eerstejaars bekeken, vervolgens het (netto) effect van studiestakers en studiewisselaars, en als resultante daarvan de uitstroom van gediplomeerden. Door het combineren van deze gegevens wordt aan het eind van dit hoofdstuk een prognose gemaakt van de uitstroom die de komende jaren verwacht kan worden.

2.1 Kleine opleidingen

Fiscalisten in het academisch onderwijs worden gevormd aan twee verschillende faculteiten: de juridische en de economische. Beide maken slechts een klein deel uit van het wetenschappelijk onderwijs. De fiscaal juristen vormen 1,3 procent van de totale uitstroom, de fiscaal economen 0,4 procent.² Deze percentages zijn de afgelopen jaren nauwelijks veranderd. De opleiding fiscaal recht levert dus ongeveer driemaal zoveel fiscalisten als de opleiding fiscale economie (zie Figuur 2.1).

Figuur 2.1 Fiscaal recht levert driemaal zoveel afgestudeerden als fiscale economie

Bron: DUO, bewerking SEO Economisch Onderzoek 2018.

Andere opleidingen binnen dezelfde faculteiten zijn groter. Ongeveer 5 procent van alle wo-afgestudeerden heeft de master rechtsgeleerd of Nederlands recht voltooid en 1,9 procent heeft een diploma business economics op zak. De studie notarieel recht levert 0,2 procent van de afgestudeerden aan universitaire instellingen. Ook binnen het hbo vormen fiscalisten met 0,3 procent

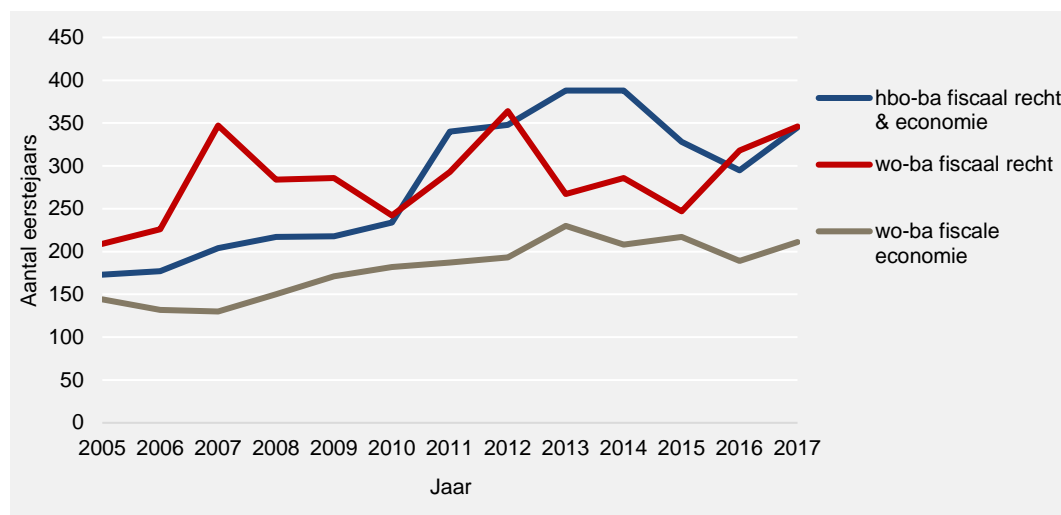
² Percentage is een gemiddelde van de afgelopen drie jaar

slechts een klein deel van de populatie hbo-afgestudeerden, al is dat aandeel ten opzichte van drie jaar eerder wel toegenomen.³ Het aandeel van de afgestudeerden in MER (2,3 procent) en accountancy (1 procent) is groter, maar de afgelopen jaren licht gedaald.

2.2 Instroom door eerstejaars

Het aantal eerstejaars dat een fiscale opleiding gaat doen ligt op dit moment hoger dan twaalf jaar geleden, al gaat dat met flinke jaarlijkse schommelingen gepaard (zie Figuur 2.2).⁴ Met name het aantal eerstejaars in de wo-bachelor fiscaal recht en de hbo-bachelor fluctueert sterk. Zo is het aantal eerstejaars in de wo-bachelor fiscaal recht na een piek van 364 eerstejaars in 2012 een aantal jaren gedaald, om vervolgens in 2017 weer op een vergelijkbare hoogte (357 studenten) te komen. Voor de hbo-bachelor geldt 2013 als het jaar met de hoogste instroom (415 studenten), maar ook daar is de instroom na een daling in 2014-2016 weer aan een (voorzichtige) opmars bezig. Het aantal eerstejaars dat begint met de wo-bachelor fiscale economie is een stuk lager en redelijk stabiel over de afgelopen jaren. In 2017 is het aantal eerstejaars fiscale economie toegenomen, van 189 naar 211 studenten.

Figuur 2.2 Het aantal eerstejaars studenten aan fiscale opleidingen stijgt

Bron: DUO, bewerking SEO Economisch Onderzoek 2018.

2.3 Uitval en instroom door laterejaars

Een aanzienlijk deel van de eerstejaars in het hoger onderwijs maakt de opleiding niet af. Zo blijkt uit recente cijfers dat ongeveer een derde van de eerstejaars hbo-studenten binnen een jaar na

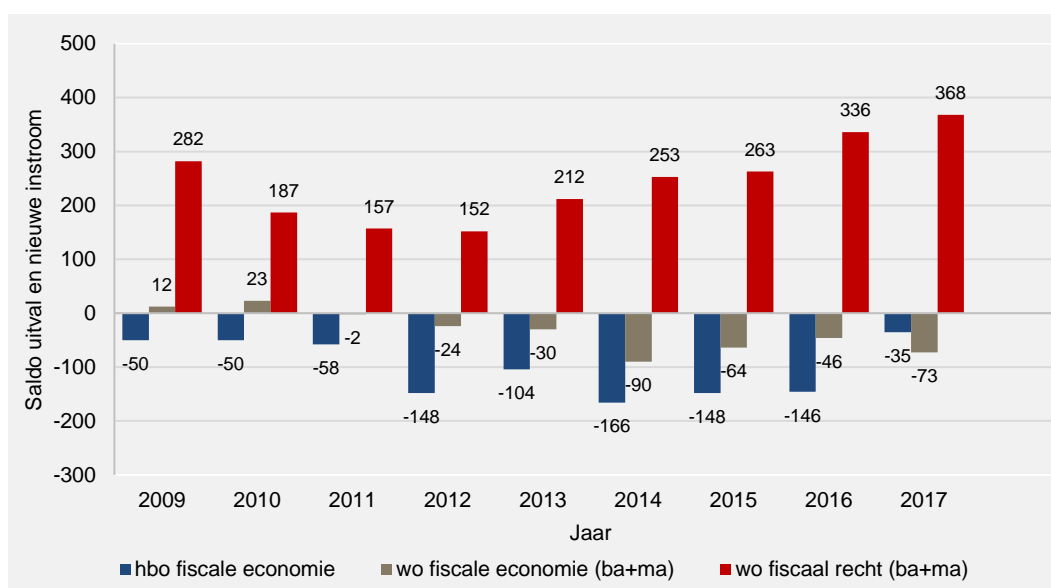
³ Hbo-fiscalisten die hun diploma in deeltijd hebben behaald worden niet meegenomen in dit onderzoek, zie bijlage A voor een toelichting.

⁴ Het aantal eerstejaars betreft de instroom van studenten die voor het eerst staan ingeschreven in het type hoger onderwijs (hbo of wo). Het gaat dan voornamelijk om eerstejaars in de fiscale bacheloropleidingen, alsmede hbo-gediplomeerden die via een pre-master de overstap maken naar een fiscale wo-bacheloropleiding.

aanvang van de studie van opleiding is gewisseld of het hoger onderwijs heeft verlaten.⁵ Drie jaar na aanvang van de studie is dat aandeel nog iets toegenomen. Voor wo-bachelor studenten is dat percentage weliswaar lager, maar ook daar studeert iets meer dan één op de vijf eerstejaars een jaar na aanvang van de studie niet meer aan dezelfde bacheloropleiding.⁶ Zodoende staat ook van de fiscale studies na enkele jaren niet iedereen van de aanvankelijke eerstejaars meer ingeschreven aan de desbetreffende opleidingen. Tegelijkertijd vinden studiewisselaars vanuit andere opleidingen soms juist hun weg naar de fiscale opleidingen.

Uit Figuur 2.3 blijkt dat voor fiscale opleidingen het saldo van de uitval en nieuwe instroom voornamelijk bij fiscaal recht gunstig uitpakt. Dat saldo zit al jaren in de lift, met als gevolg dat fiscaal recht in het afgelopen studiejaar 368 studiewisselaars mocht verwelkomen. Het betreft hier waarschijnlijk grotendeels studenten die vanuit andere juridische opleidingen besluiten om fiscaal recht te studeren, alsmede studenten die vanuit een specialisatie fiscaal recht binnen een meer algemene rechtenbachelor doorstromen naar de master fiscaal recht. Zo bieden de Vrije Universiteit Amsterdam en de Radboud Universiteit Nijmegen geen bachelor fiscaal recht aan, maar worden studenten met een bachelor rechtsgeleerdheid en één of twee gevolgde keuzevakken direct toegelaten tot de master fiscaal recht.

Figuur 2.3 Studiewisselaars zorgen jaarlijks voor zo'n 300 extra inschrijvingen bij fiscaal recht

Bron: DUO, bewerking SEO Economisch Onderzoek 2018.

Bij fiscale economie is er sinds 2011 sprake van een negatief saldo van uitval en nieuwe instroom. Met andere woorden, er zijn meer studenten die stoppen met fiscale economie dan dat er vanuit andere studies bijkomen. In 2017 bedroeg dit aantal 73 studenten. Bij de hbo-bachelor is het saldo na drie jaar relatief ongunstig te zijn geweest in 2017 teruggekeerd op het niveau van voor 2012, waardoor er nog sprake is van een klein negatief saldo. In de volgende jaren zal blijken of deze gunstige ontwikkeling zich voortzet.

⁵ Zie http://www.vereniginghogescholen.nl/system/knowledge_base/attachments/files/000/000/893/original/factsheet_uitval_rendement_2017_definitief.pdf?1524490877

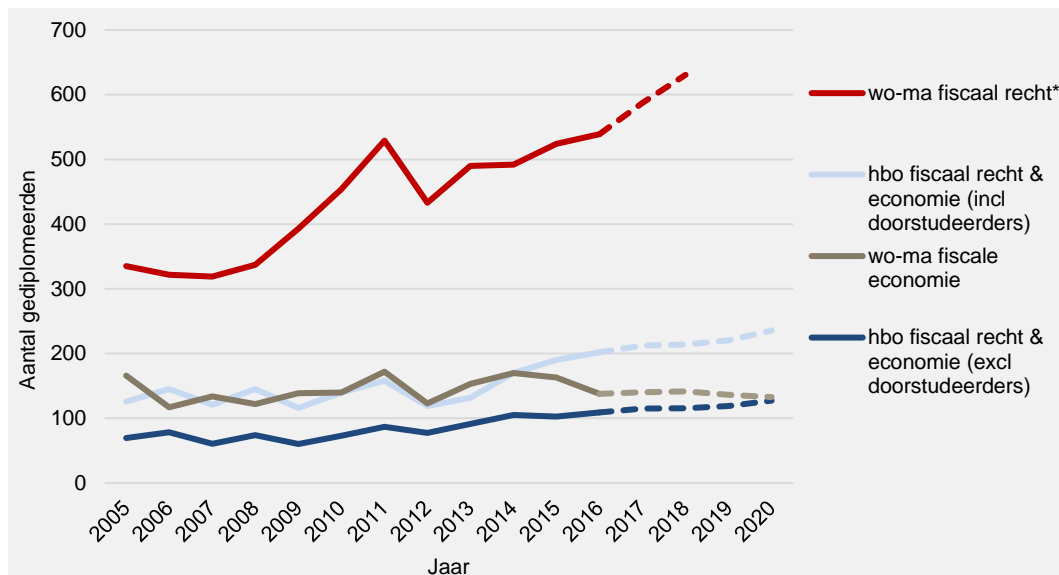
⁶ Zie <https://www.vsnunl/doorstuder-en-uitval.html>

2.4 Uitstroom van gediplomeerden

De uitstroom van fiscalisten vanuit de hbo-bachelor en de wo-master fiscaal recht neemt sinds 2012 toe, terwijl het aantal fiscaal economen na een kortstondige opleving de afgelopen twee jaren is afgenomen tot 138 gediplomeerden in 2016/2017 (zie Figuur 2.4).⁷ De uitstroom van fiscalisten vanuit de hbo-bachelor en de wo-master fiscaal recht neemt niet alleen toe, maar ligt met respectievelijk 539 en 109 studenten op het hoogste niveau in de afgelopen tien jaar. Bij de hbo-bachelor is zowel de uitstroom inclusief doorstudeerders als de uitstroom exclusief doorstudeerders in de figuur opgenomen. Immers, alleen het aantal hbo'ers dat niet doorstudeert komt (direct)⁸ beschikbaar als fiscalist op de arbeidsmarkt.

Doordat de absolute stijging van het aantal afgestudeerden fiscaal recht relatief hoog is neemt ook hun aandeel in het totaal aantal afgestudeerde fiscalisten toe. Zo waren de fiscaal juristen in 2016/2017 goed voor bijna 68 procent van de uitstroom van fiscalisten, tien procentpunt meer dan in 2005/2006.

Figuur 2.4 Uitstroom van fiscalisten neemt toe

* De prognose bij fiscaal recht beperkt zich tot de komende twee jaar. We hebben hier minder zicht op, doordat de vele, moeilijk te voorspellen studiewisselaars vanuit andere opleidingen pas in de masterfase instromen.

Bron: DUO, bewerking SEO Economisch Onderzoek 2018.

Verwachte uitstroom

De verwachting is dat de uitstroom van hbo-fiscalisten ook in de volgende jaren blijft toenemen, omdat het aantal eerstejaars de afgelopen jaren harder is gestegen dan het aantal uitvallers (zie Figuur 2.4). Door dat positieve saldo is het studentenaantal tussen 2013 en 2017 met ongeveer 170

⁷ Van de afgestudeerden fiscale economie in 2016/2017 heeft 11 procent het laatste jaar in deeltijd gestudeerd. Voor afgestudeerden fiscaal recht is dat 10 procent. De deeltijdsstudenten in het hbo zijn niet meegenomen in de analyse, zie bijlage A voor een toelichting.

⁸ Uit het volgende hoofdstuk blijkt dat een groot deel van hen doorstroomt naar de wo-opleidingen fiscale economie en fiscaal recht, zodat zij uiteindelijk alsnog als fiscaal econoom of fiscaal jurist de arbeidsmarkt betreden.

toegenomen. Het schommelende en bij vlagen hoge aantal uitvallers/studiewisselaars maakt de prognose wel wat onzekerder.

Bij fiscale economie wordt een relatief stabiele uitstroom verwacht in de komende jaren, ongeveer gelijk aan de uitstroom in 2016/2017. Vergeleken met de periode 2013-2015 is dat een relatief lage uitstroom. Dat komt omdat er de laatste jaren iets meer uitval was dan instroom van eerstejaars, waardoor het studentenaantal is afgenomen. Bij fiscaal recht lijkt het tegenovergestelde aan de hand. Daar zorgt de stijging van studiewisselaars vanuit andere opleidingen al sinds 2012 voor een toename van de uitstroom. Die stijging zet zich naar verwachting onverminderd voort in de komende twee jaren. Het aantal masterstudenten is dan ook fors toegenomen, van 1.174 masterstudenten in 2013 tot 1.521 masterstudenten in 2017. Die toename is volledig te danken aan studiewisselaars die vanuit andere opleidingen besluiten de master fiscaal recht te doen. Indien ook de volgende jaren het aantal instromers vanuit andere opleidingen blijft toenemen, dan is een nog verdere stijging van de uitstroom van fiscaal juristen te verwachten vanaf 2019/2020.

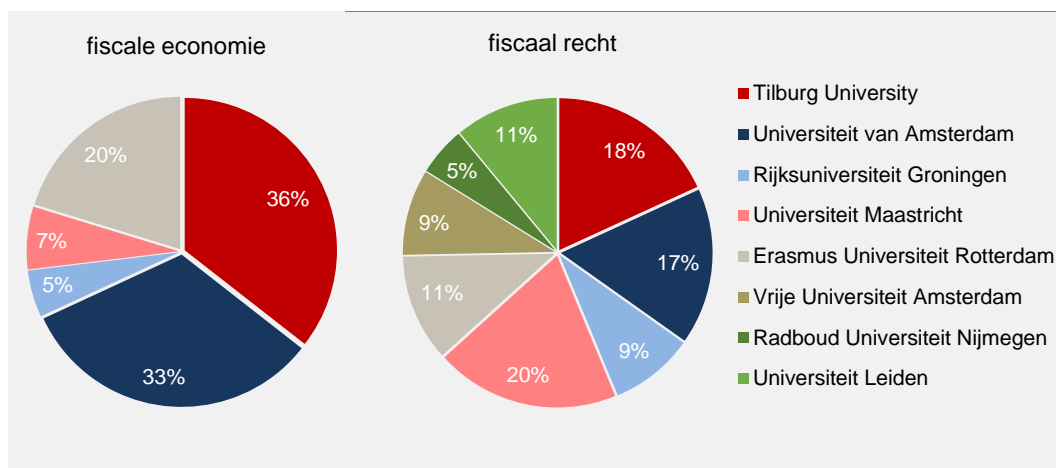
De prognoses over de uitstroom zijn gemaakt op basis van de beschikbare gegevens over instroom van eerstejaars, het aantal ingeschreven studenten in de bachelor en/of masterfase en het saldo van studiewisselaars en uitval. Complicerende factor hierbij is de splitsing in bachelor-master, doordat sommige universiteiten alleen een masteropleiding fiscaal recht aanbieden. Ook is niet duidelijk in welk studiejaar binnen de bachelor en master de uitval en instroom vanuit andere opleidingen plaatsvindt. De prognoses houden zo goed mogelijk rekening met deze factoren.

Uitstroom naar instelling

Tilburg University en de Universiteit van Amsterdam leveren bij elkaar 70 procent van alle fiscale economen, zo blijkt uit Figuur 2.5. De figuur laat het gemiddelde aandeel van de universiteiten zien in de uitstroom van de laatste twee jaren (2015/2016 en 2016/2017). Het aandeel vanuit Tilburg is de laatste jaren licht afgenomen, terwijl het aandeel van de Universiteit van Amsterdam met ongeveer de helft is gegroeid. De Erasmus Universiteit Rotterdam levert een vijfde van de uitstroom, de universiteiten in Maastricht en Groningen leveren respectievelijk 7 en 5 procent van de afgestudeerden fiscale economie.

Bij fiscaal recht is het landschap meer gefragmenteerd, net zoals voorgaande jaren. Universiteit Maastricht levert met 20 procent de meeste juristen, op de voet gevolgd door de Universiteit van Amsterdam (18 procent) en Tilburg University (17 procent). In de vorige editie van dit onderzoek was het aandeel vanuit Maastricht met 10 procent een stuk kleiner, maar toen werd de master international and european tax law nog niet meegenomen in de cijfers. De universiteiten in Leiden, Groningen, Rotterdam en de Vrije Universiteit Amsterdam leveren al jaren ieder ongeveer 10 procent van de fiscaal juristen. Eén op de twintig afgestudeerden fiscaal recht heeft het diploma behaald aan de Radboud Universiteit Nijmegen.

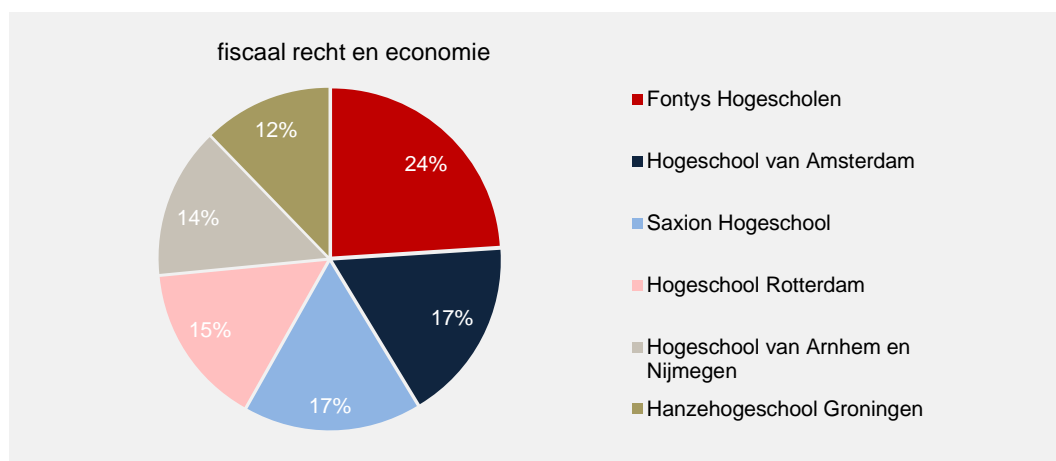
Figuur 2.5 Tilburg levert de meeste economen, Maastricht de meeste juristen

Bron: DUO, bewerking SEO Economisch Onderzoek 2018.

Op het hbo blijft Fontys Hogescholen met 24 procent van de afgestudeerden de hofleverancier van de voltijdsdiploma's (zie Figuur 2.6), al is die sterke positie de laatste jaren wel verminderd. Zo leverde de instelling drie jaar eerder nog 29 procent van de afgestudeerde voltijdsstudenten. De Hogeschool van Amsterdam zorgt voor 17 procent van de afgestudeerden. Dat aandeel is de afgelopen jaren meer dan verdubbeld. Ook Saxion Hogeschool levert 17 procent van de afgestudeerden, gevolgd door Hogeschool Rotterdam met 15 procent en Hogeschool van Arnhem en Nijmegen met 14 procent. De Hanzehogeschool Groningen ten slotte zorgt voor 12 procent van de afgestudeerden.

Figuur 2.6 Fontys Hogescholen levert de meeste hbo-fiscalisten

Bron: DUO, bewerking SEO Economisch Onderzoek 2018.

3 Wie zijn de jonge fiscalisten?

Fiscalisten kijken in een aantal opzichten af van andere studenten in het hoger onderwijs. Zo zijn ze overwegend man. Dat aandeel is bovendien toegenomen. Ook zijn hun ouders minder vaak hoogopgeleid. Verder is fiscaal recht en economie verhoudingsgewijs in trek bij studenten met een migratieachtergrond. Universitaire fiscalisten hebben relatief vaak een bijbaan, maar lopen minder vaak stage.

Dit hoofdstuk beschrijft de persoons- en onderwijskenmerken van afgestudeerden aan fiscale opleidingen, afgezet tegen de kenmerken van afgestudeerden in andere hbo- en wo-opleidingen en de kenmerken van eerdere cohorten afgestudeerden aan fiscale opleidingen.

3.1 Achtergrondkenmerken

De gemiddelde fiscalist op de universiteit is ongeveer 25 jaar oud op het moment van afstuderen (zie Tabel 3.1). Dat is vergelijkbaar met de leeftijd waarop studenten van de referentieopleidingen en overige universitaire studies afstuderen. Hbo-fiscalisten zijn net als andere hbo'ers gemiddeld net geen 24 jaar oud bij afstuderen. De fiscalisten zijn daarmee bij afstuderen gemiddeld een aantal maanden jonger dan hun voorgangers van drie jaar geleden, met name de hbo'ers.

Tabel 3.1 Hbo fiscaal recht en economie is in trek bij jongeren met een migratieachtergrond

Hbo	leeftijd	man	migratie-achtergrond	ouders hbo*	ouders wo*
fiscaal recht en economie	23,7	59%	34%	23%	10%
accountancy	23,7	68%	27%	20%	11%
MER	23,4	58%	22%	28%	16%
overig hbo	23,8	44%	22%	28%	16%
wo					
fiscale economie	25,0	63%	22%	19%	33%
business economics	24,7	64%	41%	29%	38%
fiscaal recht	25,1	58%	34%	25%	31%
Nederlands recht	25,0	33%	31%	26%	28%
notarieel recht	25,1	29%	30%	21%	24%
overig universiteit	25,1	45%	31%	30%	34%

* Betreft het aandeel hoogopgeleide ouders van studenten van wie het opleidingsniveau van de ouders bekend is.

Bron: CBS Microdata, bewerking SEO Economisch Onderzoek 2018.

Fiscalisten zijn overwegend man. Datzelfde geldt voor de vergelijkbare studies op het hbo en de wo-studie business economics. Bij de universitaire studies Nederlands recht en notarieel recht zijn traditioneel de vrouwen (ruim) in de meerderheid, net als bij de overige hbo- en wo-studies. Het aandeel mannen onder de afgestudeerde fiscalisten is niet alleen relatief hoog, maar de laatste jaren ook toegenomen. Zo is het aandeel mannen bij de hbo-studie fiscaal recht en economie de afgelopen jaren gestegen van 50 tot 59 procent, bij fiscale economie van 56 tot 63 procent en bij fiscaal recht van 55 tot 58 procent.

Onder de fiscaal economen bevinden zich relatief weinig personen met een migratieachtergrond, terwijl dit aandeel bij fiscaal recht redelijk vergelijkbaar is met andere wo-studies. Het aandeel afgestudeerden met een migratieachtergrond bij die studies is de afgelopen jaren weliswaar toegenomen, maar dat geldt net zozeer voor de andere wo-studies. Het aandeel gediplomeerde hbo-fiscalisten met een (vooral niet-westerse) migratieachtergrond is juist relatief hoog en schommelt al jaren tussen 25 en 35 procent.

Ouders van fiscalisten zijn minder vaak hoogopgeleid dan ouders van overige studies. Al hebben de ouders van fiscaal juristen vaker een hoger onderwijsdiploma dan die van andere juridische studenten.

3.2 Onderwijskenmerken

Tabel 3.2 laat zien dat hbo-fiscalisten t.o.v. vergelijkbare studies wat vaker via het vmbo/mbo het hoger onderwijs betreden, de zogeheten ‘stapelaars’. Onder andere hbo-studenten is dit aandeel nog groter. Het aandeel stapelaars onder fiscaal economen is hoger dan onder bedrijfseconomen, maar met 14 procent lager dan bij overige wo-studies (18 procent). Fiscaal juristen komen wat vaker via het (v)mbo of havo dan notarissen, maar kennen beduidend minder stapelaars dan de afgestudeerden Nederlands recht.

Tabel 3.2 Academische fiscalisten hebben relatief vaak een bijbaan

	niveau bij instroom hoger onderwijs			werkervaring in afstudeerjaar		jaren in hoger onderwijs
	(v)mbo	havo	vwo	stage	bijbaan	
<i>hbo</i>						
fiscaal recht en economie	24%	60%	16%	56%	78%	5,3
accountancy	22%	60%	17%	57%	84%	5,4
MER	20%	66%	14%	68%	85%	5,3
overig hbo	29%	58%	14%	41%	78%	5,1
<i>wo</i>	(v)mbo/havo	vwo				
fiscale economie	14%	86%		11%	88%	6,7
business economics	7%	93%		24%	59%	5,3
fiscaal recht	17%	83%		20%	78%	6,5
Nederlands recht	27%	73%		27%	72%	6,7
notarieel recht	13%	87%		26%	83%	7,1
overig universiteit	18%	82%		26%	61%	6,0

* Betreft alle bijbanen exclusief bijbanen in de horeca, detailhandel, evenementen, post- en koersdienst, landbouwsector en uitzendwerk.

Bron: CBS Microdata, bewerking SEO Economisch Onderzoek 2018.

Hbo-fiscalisten lopen in hun afstudeerjaar minder vaak stage dan studenten vanuit vergelijkbare opleidingen, maar wel vaker dan studenten van overige hbo-studies. Dat heeft wellicht te maken met verschillende stagevereisten per opleiding en/of hogeschool. Ook het aandeel met een bijbaan is laag in vergelijking met studenten accountancy en MER. In de afgelopen jaren is het aandeel hbo-fiscalisten met een bijbaan in het afstudeerjaar licht gedaald. Fiscalisten op de universiteit hebben tijdens hun afstudeerjaar relatief vaak een bijbaan, maar lopen minder vaak stage dan andere studenten. Dat geldt zeker voor fiscaal economen.

Hbo-fiscalisten spenderen gemiddeld ruim vijf jaar in het hoger onderwijs. Datzelfde geldt voor studenten accountancy en MER, terwijl de overige hbo-studenten iets sneller afstuderen. De gemiddelde studieduur is voor alle hbo-studies (waaronder de fiscalisten) de afgelopen jaren licht toegenomen. Fiscaal economen studeren gemiddeld meer dan een jaar langer in het hoger onderwijs dan studenten business economics. Fiscaal juristen verblijven net iets korter in het hoger onderwijs dan studenten notarieel recht en Nederlands recht. In vergelijking met overige wo-studies doen fiscalisten in het academisch onderwijs gemiddeld een halfjaar langer over hun studie. De gemiddelde studieduur van wo-fiscalisten is de afgelopen jaren nauwelijks veranderd.

4 De arbeidsmarktpositie van jonge fiscalisten

De arbeidsmarktpositie van jonge fiscalisten is zeer goed. Zo hebben ze snel na afstuderen een substantiële baan, hbo'ers na drie maanden, academici na 1 á 2 maanden. Dat is (veel) eerder dan andere afgestudeerden. Fiscaal juristen en economen hebben bovendien vaker een vast contract en een gunstig salaris, zowel 15 maanden als tien jaar na afstuderen. Ook hbo-fiscalisten verdienen bovengemiddeld veel, maar minder dan hbo-accountants.

Dit hoofdstuk beschrijft de arbeidsmarktpositie van afgestudeerden aan fiscale opleidingen. De duren tot een substantiële baan en arbeidsvoorwaarden worden vergeleken met afgestudeerden in andere hbo- en wo-opleidingen en de arbeidsmarktpositie van eerdere cohorten fiscalisten. Zie bijlage A voor een toelichting op de gehanteerde uitkomstmaten.

4.1 Situatie na afstuderen

De gemiddelde fiscalist heeft binnen drie maanden na afstuderen een substantiële baan, wo-fiscalisten zelfs nog sneller (zie Tabel 4.1).⁹ Zij doen het wat dat betreft een stuk beter dan de gemiddelde afgestudeerde in vergelijkbare studies en in overige hbo- en wo-studies. Alleen studenten met een diploma notarieel recht hebben een vergelijkbare duur.

In de nasleep van de economische crisis is de duur tot een substantiële baan voor het merendeel van de studies aanzienlijk toegenomen. Sinds het afstudeercohort 2013/2014 is er zichtbaar herstel, al is het niveau van voor de crisis nog niet bereikt. Zo had de gemiddelde wo-fiscalist in de periode 2006-2008 direct een substantiële baan. Ook de gemiddelde hbo-fiscalist had met een duur van één maand in die periode sneller een substantiële baan.

⁹ Een substantiële baan is gedefinieerd als een baan in loondienst van minimaal 3 dagen per week, geen uitzend- of oproepcontract en een uurloon van minstens 140 procent (hbo) of 150 procent (wo) van het wettelijk minimum uurloon.

Tabel 4.1 Fiscalisten hebben relatief snel een substantiële baan

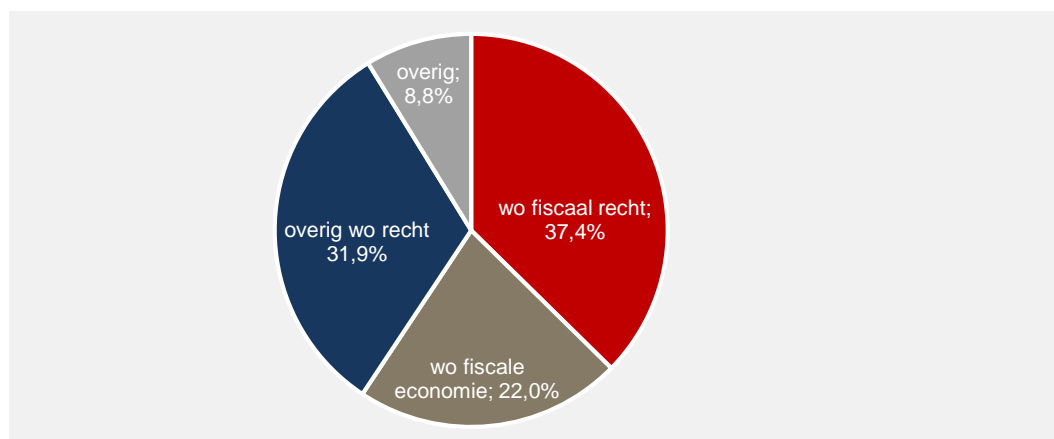
hbo	Duur (in maanden) tot substantiële baan	situatie 6 maanden na afstuderen			
		Werkend in NL	student	niet-werkend	geëmigreerd
fiscaal recht en economie	3,0	48%	47%	-	-
accountancy	5,0	84%	11%	-	-
MER	14,4	72%	19%	8%	1%
overig hbo	9,0	76%	12%	9%	4%
wo					
fiscale economie	1,0	86%	7%	-	-
business economics	5,0	66%	8%	14%	12%
fiscaal recht	2,0	77%	9%	8%	6%
Nederlands recht	8,6	75%	10%	12%	3%
notarieel recht	2,0	90%	-	-	-
overig universiteit	6,1	73%	6%	12%	9%

- Categorie niet bekend vanwege te weinig waarnemingen.

Bron: CBS Microdata, bewerking SEO Economisch Onderzoek 2018.

Bijna de helft van de hbo-fiscalisten besluit om direct na afstuderen verder te studeren. Dat aandeel lag traditioneel zo rond de 50 procent, al was dit aandeel de afgelopen jaren gedaald tot 30-40 procent. Figuur 4.1 laat zien dat het merendeel van de doorstudeerders kiest voor fiscaal recht (37 procent) of fiscale economie (22 procent). Via de veelal eenjarige schakelprogramma's kunnen zij hun deficiënties wegwerken en doorstromen naar de masteropleidingen. Bijna een derde van de doorstuderende hbo-fiscalisten kiest voor een andere rechtenstudie op de universiteit. Minder dan tien procent kiest een overige vervolgstudie, zoals bijvoorbeeld een lerarenopleiding.

Figuur 4.1 De meeste doorstudeerders vanuit hbo fiscaal recht en economie kiezen voor fiscaal recht of fiscale economie

Bron: CBS Microdata, bewerking SEO Economisch Onderzoek 2018.

Het grote aandeel doorstudeerders verklaart tevens het lage percentage hbo-fiscalisten dat een halfjaar na afstuderen aan het werk is in Nederland. Wanneer de doorstudeerders en afgestudeerden

die naar het buitenland vertrekken niet worden meegenomen in het totaal heeft meer dan 90 procent van de hbo-fiscalisten zes maanden na afstuderen werk.¹⁰ Alleen afgestudeerden in accountancy hebben in dat geval vaker werk (minstens 94 procent), afgestudeerden MER (90 procent) en overige hbo-studies (90 procent) even vaak. Het aandeel hbo-fiscalisten met werk ligt iets lager dan in de afgelopen drie jaren, maar hoger dan bij de afstudeerders in de jaren 2009/2010 tot en met 2011/2012.

Bijna negen op de tien fiscaal economen is een halfjaar na afstuderen aan het werk in Nederland. Daarmee hebben zij vaker werk dan bedrijfseconomen. Meer dan driekwart van de fiscaal juristen heeft een halfjaar na afstuderen werk in Nederland. Rekening houdend met het aandeel doorstudeerders en geëmigreerden hebben zij minder vaak werk dan afgestudeerden in notarieel recht, maar vaker dan afgestudeerden in Nederlands recht en overige wo-studies. Het aandeel fiscaal economen en juristen dat een halfjaar na afstuderen werkt in Nederland is de afgelopen jaren niet veel veranderd, al ligt het aandeel werkzame fiscaal economen op dit moment iets hoger dan in de jaren daarvoor.

4.2 Arbeidsvoorwaarden

Startende hbo-fiscalisten verdienen (bruto) met gemiddeld € 2.168 per maand meer dan afgestudeerden MER, maar minder dan hbo-accountants (zie Tabel 4.2)¹¹. Hbo-fiscalisten hebben echter minder contracturen per week, waardoor zij met € 14,20 een hoger uurloon hebben dan afgestudeerden in de referentiestudies. Ten opzichte van overige hbo-studies hebben de hbo-fiscalisten een vergelijkbaar uurloon. Tien jaar na afstuderen zijn hbo-fiscalisten wat betreft hun uurloon ingehaald door de hbo-accountants. Wel verdienen zij dan met een maand- en uurloon van respectievelijk € 3.538 en € 23,20 meer dan afgestudeerden in MER en overige hbo-studies.

Twee op de vijf hbo-fiscalisten heeft binnen 15 maanden na afstuderen een vast contract bemachtigd. Daarmee hebben zij minder baanzekerheid dan hbo-accountants, maar meer dan overige hbo-afgestudeerden.

¹⁰ Het percentage hbo-fiscalisten en hbo-accountants met werk betreft een ondergrens, omdat het aantal afgestudeerden dat naar het buitenland vertrekt voor die studies niet bekend is en er daarom vanuit is gegaan dat dit nul bedraagt.

¹¹ Doorstudeerders zijn niet meegenomen in de analyse. Daarnaast is er vanwege databeperkingen geen informatie over de inkomsten uit zelfstandigheid. Uit een nadere analyse blijkt dat slechts 1,5 tot 2,5 procent van de fiscalisten direct na afstuderen aan de slag gaat als zelfstandige. Het weglaten van de inkomsten uit zelfstandigheid vormt dan ook geen probleem voor de representativiteit van het onderzoek.

Tabel 4.2 Academische fiscalisten verdienen relatief veel

hbo	15 maanden na afstuderen (cohort 15/16)				10 jaar na afstuderen (cohort 06/07)		
	vast contract	(bruto) maandloon	contracturen per week	(bruto) uurloon	(bruto) maandloon	contracturen per week	(bruto) uurloon
fiscaal recht en economie	40%	2.168	35,2	14,2	3.538	33,4	23,2
accountancy	64%	2.222	38,1	13,4	4.075	36,5	24,7
MER	31%	2.104	35,7	13,5	3.489	34,9	22,5
overig hbo	33%	2.079	33,4	14,3	3.161	32,2	22,0
<i>wo</i>							
fiscale economie	66%	2.788	37,4	17,1	5.522	36,2	34,7
business economics	41%	2.912	38,0	17,4	5.728	37,7	34,9
fiscaal recht	49%	3.080	38,8	18,3	5.460	35,7	34,9
Nederlands recht	24%	2.540	36,3	16,0	4.694	34,4	30,9
notarieel recht	24%	3.022	38,2	18,1	4.484	33,9	30,4
overig universiteit	30%	2.588	35,7	16,6	4.447	33,9	30,1

Bron: CBS Microdata, bewerking SEO Economisch Onderzoek 2018.

Maar liefst twee op de drie fiscaal economen heeft 15 maanden na afstuderen een vast contract. Dat is relatief hoog in vergelijking met business economics, waarvan ongeveer twee op de vijf afgestudeerden binnen 15 maanden in vaste dienst is. Voor fiscaal recht ligt dit percentage met 49 procent weliswaar lager, maar wel veel hoger dan voor vergelijkbare opleidingen en overige wo-studies. De academische fiscalisten beschikken daarmee over een relatief grote mate van baan zekerheid.

Ook wat betreft het salaris doen wo-fiscalisten het goed, met name fiscaal juristen. Met een maandloon van € 3.080 en een uurloon van € 18,30 verdienen zij als starters gemiddeld meer dan afgestudeerden in de referentiestudies en overige wo'ers. Daar staat tegenover dat zij (contractueel) meer uren werken. Tien jaar na afstuderen is de kloof tussen fiscaal juristen en afgestudeerden in overige rechten- en wo-studies zelfs nog gegroeid. Met een gemiddeld maandloon van € 5.460 en uurloon van € 34,90 krijgen fiscaal juristen dan een relatief zeer hoog salaris. Startende fiscaal economen verdienen gemiddeld € 2.788 per maand en € 17,10 per uur. Vergeleken met startende bedrijfseconomen verdienen zij iets minder goed, al is dit (relatieve) verschil na tien jaar afgenomen. Ten opzichte van de overige wo-studies verdienen de fiscaal economen tien jaar na afstuderen met € 5.522 per maand en € 34,70 per uur relatief veel.

Als starters verdienen wo-fiscalisten gemiddeld tussen 25 procent (uurloon) en 35 procent (maandloon) meer dan hun hbo-collega's. Na tien jaar is dat salarisverschil opgelopen tot 50 procent (uurloon) en 55 procent (maandloon). Voor alle studies geldt overigens dat het aantal contracturen per week tien jaar na afstuderen lager ligt dan voor starters. Dat komt waarschijnlijk doordat een deel van de afgestudeerden besluit om na verloop van tijd minder te werken, bijvoorbeeld om voor de kinderen te zorgen.

De gunstige arbeidsmarktpositie van fiscaal juristen en economen is niet nieuw. Wo-fiscalisten uit de laatste afstudeercohorten hadden ook te maken met een relatief hoog startsalaris en vaker een vaste baan. Hbo-fiscalisten uit de laatste afstudeercohorten verdienden meer dan afgestudeerden MER en afgestudeerden in overige hbo-studies, maar niet altijd minder dan hbo-accountants.

Het startsalaris van hbo- en wo-fiscalisten is lager dan het startsalaris van hun collega's die afstudeerden in de periode voordat de economische crisis haar uitwerking kreeg op de arbeidsmarkt. Dat patroon is bij vrijwel alle opleidingen zichtbaar. Sinds het afstudeercohort 2013/2014 is het startsalaris aan een voorzichtige opmars bezig. Dat is ook te zien bij hbo-fiscalisten en afgestudeerden fiscaal recht, maar (nog) niet bij fiscaal economen.

Het aandeel afgestudeerden met een vast contract nam de afgelopen jaren langzamerhand af, zowel bij hbo- als wo-afgestudeerden. De economische crisis en de toegenomen flexibilisering van de arbeidsmarkt waren hier mogelijk debet aan. Toch zit recent ook het aandeel afgestudeerden dat een vast contract weet te bemachtigen in de lift. Dat geldt ook voor afgestudeerde fiscalisten.

5 Waar komen de jonge fiscalisten terecht?

Vier op de vijf academische fiscalisten vindt een baan in de specialistische zakelijke dienstverlening, van wie het merendeel bij een registeraccountantkantoor aan de slag gaat. Dat aandeel is de afgelopen jaren toegenomen, ten koste van kantoren die belastingadvisering als hoofdactiviteit hebben. De helft van de (hbo- en wo-)fiscalisten gaat aan de slag bij grote bedrijven met meer dan 2.000 medewerkers in Nederland, een groeiend aandeel.

Dit hoofdstuk kijkt naar de organisaties waar fiscalisten terechtkomen. In welke sectoren zijn fiscalisten 15 maanden na afstuderen aan het werk? Werken zij voornamelijk bij grote of kleine kantoren?¹²

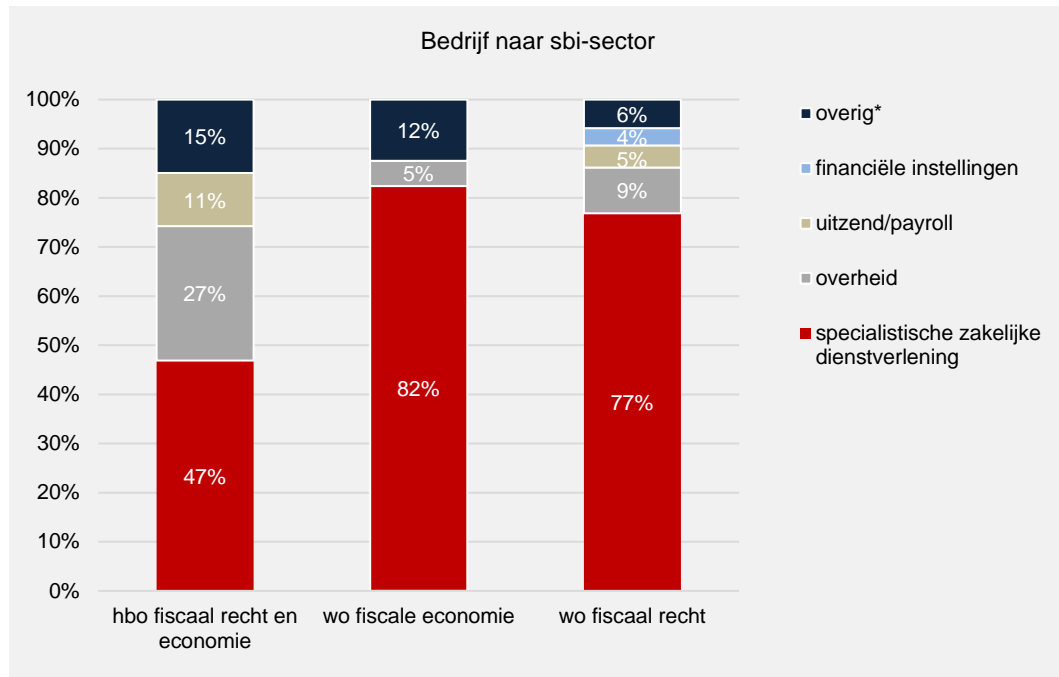
5.1 Bedrijfssector

Uit Figuur 5.1 blijkt dat het grootste deel van de startende fiscalisten een baan vindt in de specialistische zakelijke dienstverlening (zie paragraaf hieronder voor een uitsplitsing). Ongeveer vier op de vijf wo-fiscalisten en de helft van de hbo-fiscalisten gaat aan de slag in die sector. Hbo-fiscalisten vinden vaker een baan bij de overheid (27 procent) dan fiscaal economen (5 procent) en fiscaal juristen (9 procent). Dit zal hoofdzakelijk gaan om een baan bij de Belastingdienst. Ongeveer één op de tien startende hbo-fiscalisten werkt in de uitzendsector of heeft een contract bij een payroll-bedrijf.

Figuur 5.2 presenteert een uitsplitsing van de sector specialistische zakelijke dienstverlening. Daarbinnen vinden de meeste wo-fiscalisten een baan bij kantoren die het controleren van de jaarrekening als hoofdactiviteit hebben. Meer dan een kwart van de hbo-fiscalisten in de specialistische zakelijke dienstverlening begint ook bij die kantoren, net iets minder dan bij kantoren waarbinnen voornamelijk accountants- en administratieconsulenten (AA) werken. Rond de 10 tot 15 procent van de fiscalisten in de specialistische zakelijke dienstverlening werkt bij een kantoor dat zich hoofdzakelijk met belastingadvisering bezighoudt. Ten slotte begint ongeveer een tiende van de fiscaal juristen hun carrière bij een advocatenkantoor.

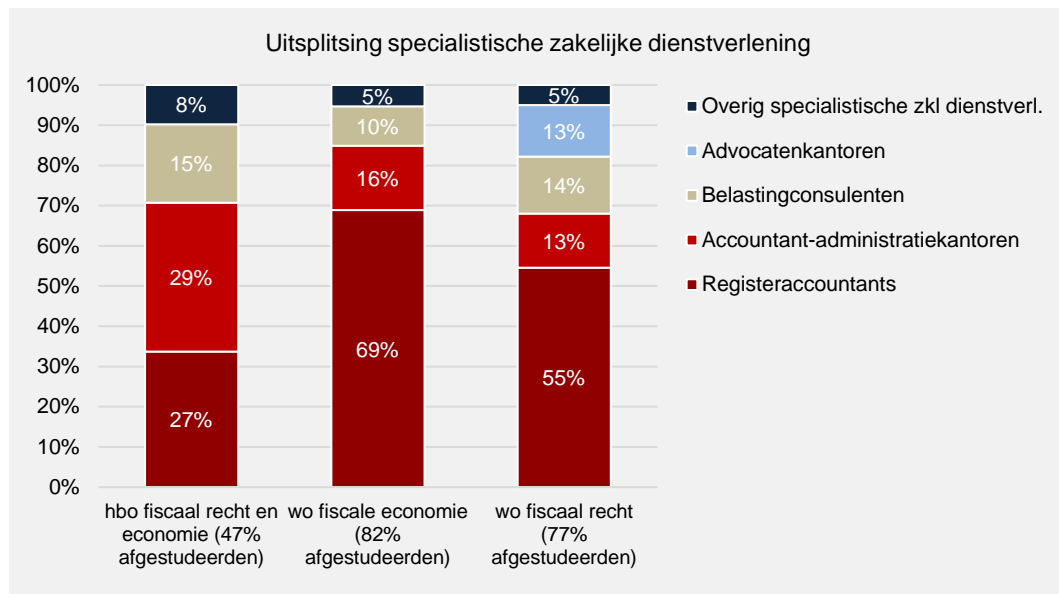
¹² Om over voldoende waarnemingen te beschikken zijn de afstudeercohorten 2014/2015 en 2015/2016 voor dit hoofdstuk samengevoegd.

Figuur 5.1 Hbo-fiscalisten gaan vaker aan de slag bij de overheid dan academische fiscalisten

* Sectoren met te weinig waarnemingen vallen onder overig
 Bron: CBS Microdata, bewerking SEO Economisch Onderzoek 2018.

Figuur 5.2 Merendeel academische fiscalisten werkt bij registeraccountants, terwijl hbo-fiscalisten ook vaak bij accountants- en administratiekantoren werken

Bron: CBS Microdata, bewerking SEO Economisch Onderzoek 2018

Ten opzichte van de afstudeercohorten uit 2011/2012 en 2012/2013 is het aandeel startende fiscalisten in de specialistische zakelijke dienstverlening licht toegenomen. Drie jaar geleden was er nog een grotere uitstroom naar de uitzend- en detachingssector. Dat heeft wellicht te maken met de positieve conjuncturele ontwikkeling, waardoor kantoren sneller geneigd zijn een fiscalist in

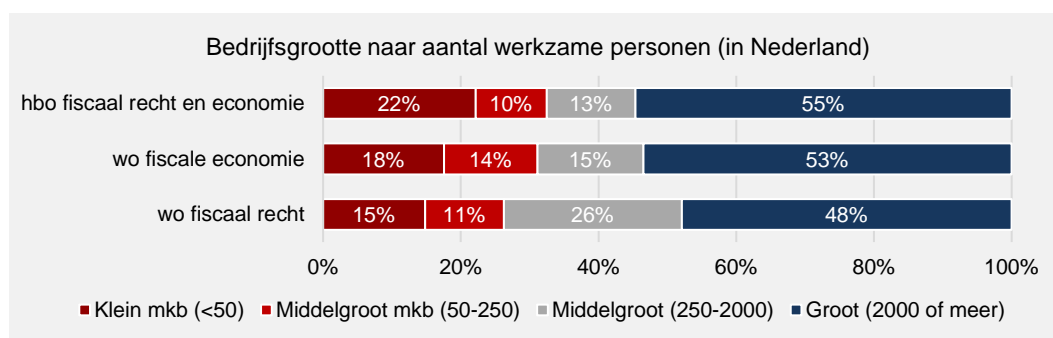
(vaste of tijdelijke) dienst te nemen. Hbo-fiscalisten gaan nu vaker aan de slag bij de overheid, terwijl dit aandeel voor wo-fiscalisten niet veel is veranderd.

Binnen de specialistische zakelijke dienstverlening is ten opzichte van drie jaar eerder een groter deel van de startende fiscalisten aan de slag gegaan bij registeraccountantkantoren. Dat is ten koste gegaan van de kantoren die belastingadvisering als hoofdactiviteit hebben, waar voorheen nog meer dan een vijfde van de afgestudeerde fiscalisten hun carrière begon. Kantoren met voornamelijk accountants- en administratieconsulenten trekken ten opzichte van drie jaar eerder minder fiscaal juristen en economen aan en boeken juist meer succes in het aantrekken van hbo-fiscalisten.

5.2 Bedrijfs grootte

Meer dan de helft van de fiscalisten werkt bij kantoren met meer dan 2.000 medewerkers in Nederland, zie Figuur 5.3. Met het oog op het grote aandeel fiscalisten dat start bij een registeraccountantkantoor is dat niet opvallend, aangezien de vijf grootste kantoren allen meer dan 2.000 medewerkers hebben.¹³ Ten opzichte van de andere fiscalisten gaan fiscaal juristen vaker aan de slag bij een middelgroot kantoor, met tussen de 250 en 2.000 werknemers. Hbo-fiscalisten en fiscaal economen daarentegen zijn wat vaker in het midden- en kleinbedrijf te vinden.

Figuur 5.3 Helft fiscalisten gaat aan de slag bij grote bedrijven met meer dan 2.000 werknemers

Bron: CBS Microdata, bewerking SEO Economisch Onderzoek 2018.

Vergeleken met fiscalisten uit de cohorten 2011/2012 en 2012/2013 heeft er bij de hbo-fiscalisten en meer nog bij fiscaal economen een verschuiving plaatsgevonden van middelgrote bedrijven naar grote bedrijven. Het aandeel van hen met een baan in het midden- en kleinbedrijf is nauwelijks veranderd. Bij fiscaal juristen is het aandeel in het midden- en klein bedrijf juist iets afgenomen, ten gunste van zowel middelgrote als grote bedrijven.

¹³ Zie <https://www.accountancyvanmorgen.nl/2017/12/28/top-30-accountantskantoren-omzet-weer-op-niveau-2009-wel-winnaars-en-verliezers/>

6 Hoe groot is de vraag naar jonge fiscalisten?

Kantoren verwachten in het komend jaar meer academisch geschoolde belastingadviseurs nodig te hebben, alsmede hoger opgeleiden die niet als belastingadviseur werkzaam zijn in de fiscale praktijk. In het afgelopen halfjaar was er sprake van een stijgende in- en uitstroom van wo-fiscalisten, terwijl de instroom van hbo'ers iets daalde en hun uitstroom stabiel bleef. Ook in de nabije toekomst verwachten kantoren minder behoefte te hebben aan nieuwe hbo'ers.

Net als voor de vorige edities van de monitor zijn ook dit jaar belastingadvieskantoren ondervraagd over de recente en toekomstige ontwikkelingen in de in- en uitstroom van belastingadviseurs. In 2009 toonden de belastingadvieskantoren zich vrijwel ongevoelig voor de economische crisis. Dit bleek niet alleen uit de korte baanzoekduur en het hoge salaris van fiscalisten, maar ook uit de redelijk stabiele instroom en lage uitstroom van werknemers bij belastingadvieskantoren. Ook in 2010 had de economische crisis (nog) nauwelijks gevolgen voor het personeelsbeleid. De persistente onrust op de financiële markten, aangewakkerd door de Griekse schuldencrisis, liet echter wel grote onzekerheid over dit economische herstel bestaan. In 2013 bleek de financiële crisis alsnog de arbeidsmarkt voor jonge fiscalisten te treffen, middels een lagere instroom, hogere uitstroom en stagnerende vooruitzichten. Daar stond tegenover dat de Belastingdienst op dat moment een behoefte kreeg aan jaarlijkse enkele honderden extra fiscalisten en accountants, met name op hbo-niveau. In 2015 werden de lage verwachten vanuit de belastingadvieskantoren enigszins naar boven bijgesteld. De instroom was soms weer iets hoger, de uitstroom was ondanks de negatieve verwachtingen stabiel gebleven en de verwachte afname was minder groot dan in 2013. Bovendien bleef de hoge vraag naar fiscalisten door de Belastingdienst in 2015 op peil.

Deze informatie is opgehaald middels een internetenquête onder de kantoren in Nederland waar tien of meer leden van de NOB werkzaam zijn. Voor deze editie zijn in totaal 46 kantoren uitgenodigd aan de enquête deel te nemen, waarvan er 30 de vragenlijst daadwerkelijk hebben ingevuld.¹⁴ De rest van dit hoofdstuk geeft een beeld van de in- en uitstroom van belastingadviseurs op deze kantoren en, in een aparte paragraaf, bij de Belastingdienst.¹⁵

6.1 Instroom

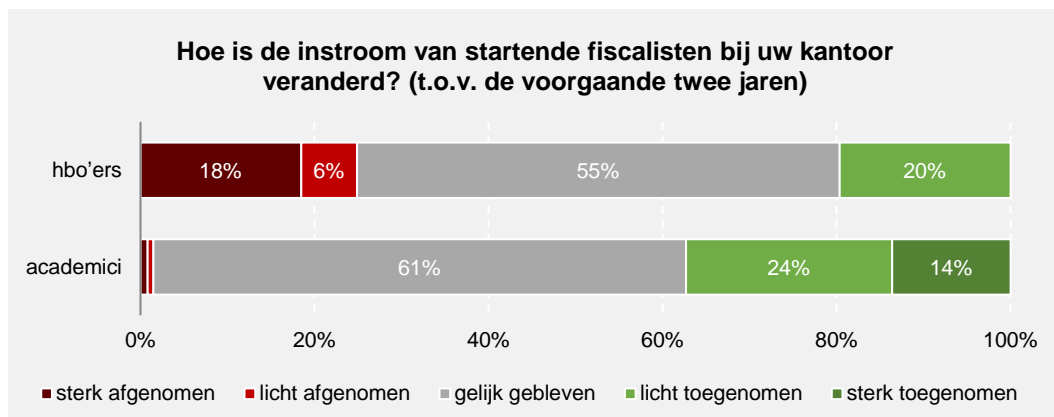
Bij 38 procent van de kantoren is de instroom van academische fiscalisten het afgelopen halfjaar toegenomen (zie Figuur 6.1). Bij één op de zeven kantoren is er zelfs sprake van een sterke toename. Voor de overige kantoren geldt dat de instroom gelijk is gebleven. De toegenomen instroom sluit aan bij de hogere uitstroom van wo-fiscalisten (zie Paragraaf 2.4).

¹⁴ Gecorrigeerd voor de bedrijfsomvang van responderende kantoren bedraagt het responspercentage 90%. In de analyse is rekening gehouden met de bedrijfsomvang van de kantoren. Grote responderende bedrijven hebben een groter aandeel in een gemiddelde score op een vraag dan kleine kantoren. Op deze manier geeft de analyse een evenwicht beeld over de algehele arbeidsmarkt voor jonge fiscalisten.

¹⁵ Deze informatie is aanvullend bij de Belastingdienst vergaard.

Bij hbo'ers is dat een ander verhaal en had bijna een vijfde van de kantoren te maken met een sterke afname van startende hbo-fiscalisten in het afgelopen halfjaar. Nog eens zes procent van de kantoren zag het aantal starters licht afnemen, terwijl twintig procent van de kantoren het aantal starters juist licht zag toenemen. Bij iets meer dan de helft van de kantoren is de instroom van hbo-starters in het afgelopen halfjaar niet veranderd.

Figuur 6.1 Instroom van academische fiscalisten in afgelopen half jaar toegenomen

Bron: SEO Economisch Onderzoek op basis van enquête onder belastingadvieskantoren (2018)

De instroom van belastingadviseurs kan ook plaatsvinden door niet-fiscalisten aan te nemen en om te scholen tot belastingadviseur. Dat kwam in de afgelopen twee jaar bij een derde van de kantoren voor, waarbij voornamelijk grote kantoren dit soort omscholingstrajecten toepasten. De mate van instroom van niet-fiscalisten die zijn omgeschoold tot belastingadviseur is bij die kantoren in het afgelopen halfjaar nauwelijks veranderd.

Ten slotte vindt er in de fiscale praktijk instroom plaats van hoogopgeleiden die niet als belastingadviseur aan de slag gaan, zoals ICT-specialisten en data-analisten. Dat kwam in de afgelopen twee jaar bij 85 procent van de kantoren voor. De mate van die instroom houdt sterk verband met de omvang van kantoren. Zo vond die instroom (in de afgelopen twee jaar) plaats bij alle grote kantoren met 200 of meer werknemers, bij ongeveer 40 procent van de middelgrote kantoren met tussen de 20 en 200 werknemers en bij minder dan 10 procent van de kleinere kantoren.

Vrijwel alle grote kantoren noemden de afdeling Tax Technology als specialisme waar de niet-belastingadviseurs aan het werk gaan. Transfer Pricing werd door de helft van de grote kantoren genoemd als specialisme, terwijl niet-belastingadviseurs bij middelgrote kantoren juist iets vaker terechtkomen bij Transfer Pricing dan bij Tax Technology. Overige afdelingen zoals estate planning, outsourcing, employment tax of P&O werden slechts een enkele keer aangegeven als afdeling waar de niet-belastingadviseurs terechtkomen.

6.2 Uitstroom

Niet alleen de instroom, ook de uitstroom van academische fiscalisten is het afgelopen halfjaar bij een groot deel van de kantoren (licht) gestegen (zie Tabel 6.1). Bijna de helft van de kantoren zag de uitstroom van wo-fiscalisten iets toenemen, terwijl 19 procent van de kantoren de uitstroom iets

zag afnemen en 35 procent van de kantoren een gelijke uitstroom had. Met name bij grote kantoren nam de uitstroom toe. De toegenomen instroom zal dan ook (in ieder geval voor een deel) dienen als vervanging van het zittend personeel. De uitstroom van hbo-fiscalisten is voor het merendeel (62 procent) van de kantoren in het afgelopen halfjaar niet veranderd. Een op de vijf kantoren zag de uitstroom wel iets toenemen, terwijl de overige 18 procent van de kantoren uitstroom iets zag afnemen. Per saldo betekent dat een vrij stabiele uitstroom.

Ten opzichte van twee jaar eerder vindt er meer dynamiek plaats in de uitstroom van zowel wo- als hbo-fiscalisten. Zowel het aantal kantoren met minder uitstroom als het aantal kantoren met meer uitstroom is toegenomen.

Tabel 6.1 In hoeverre is de uitstroom van belastingadviseurs bij uw kantoor in het afgelopen halfjaar veranderd ten opzichte van de voorgaande twee jaren?

	veel minder uitstroom	iets minder uitstroom	ongeveer dezelfde uitstroom	iets meer uitstroom	veel meer uitstroom
hbo'ers	0%	18%	62%	20%	0%
academici	1%	19%	35%	46%	0%

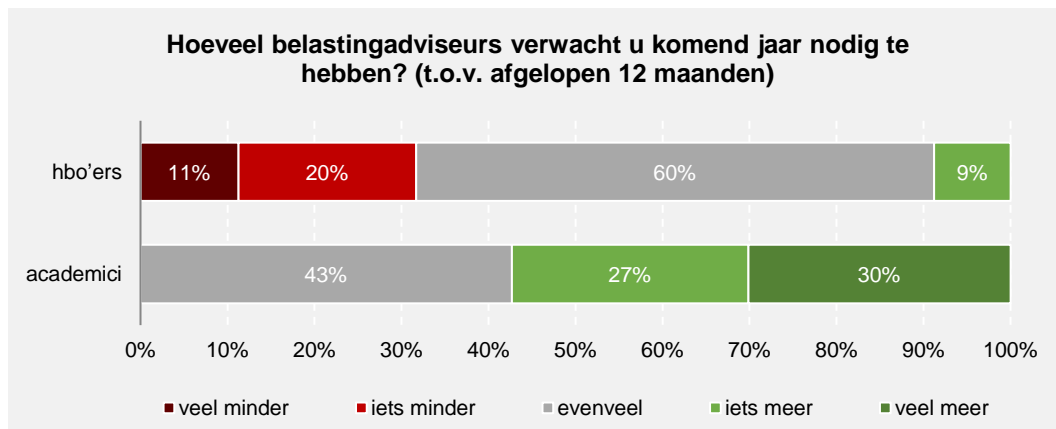
Bron: SEO Economisch Onderzoek op basis van enquête onder belastingadvieskantoren (2018)

Het functieniveau van de belastingadviseurs die uitstromen verschilt per kantoor. Bij grote kantoren lijkt het iets vaker ervaren medewerkers (medior en voornamelijk senior) te betreffen dan junioren. Voor middelgrote kantoren is er geen niveau dat eruit springt, terwijl het bij kleine kantoren vaker junioren zijn die het kantoor verlaten. In totaal geeft de helft van de kantoren aan dat de uitstroom voornamelijk bestaat uit ervaren adviseurs (bijv. senior), met veelal meer dan zes jaar ervaring. Dat is beduidend meer dan twee jaar geleden. Circa een derde van de kantoren geeft aan dat zij geen specifiek niveau kunnen benoemen en/of de uitstroom een mix vormt van meerdere functieniveaus. De enquêteresultaten bieden niet genoeg informatie om te concluderen bij welke afdeling/specialisme de uitstroom bovenal plaatsvond.

6.3 Toekomst

Kantoren hebben in de nabije toekomst meer academisch geschoolde belastingadviseurs nodig, zoals blijkt uit Figuur 6.2. Van de kantoren verwacht 57 procent meer universitaire fiscalisten nodig te hebben, waarvan de helft zelfs veel meer. Bij de overige kantoren blijft de vraag ongeveer gelijk. Ten opzichte van drie jaar geleden betekent dat een positievere verwachting wat betreft de vraag naar academisch geschoolde fiscalisten. Toen verwachtte 45 procent van de kantoren dat zij in de nabije toekomst iets meer wo-fiscalisten nodig zouden hebben, maar ook 20 procent dat de vraag zou afnemen. Zowel grote als kleine kantoren verwachten dat zij meer academisch geschoolde fiscalisten nodig hebben. De oplopende vraag sluit goed aan bij de (verwachte) toename van het aantal fiscaal juristen (zie Paragraaf 2.4).

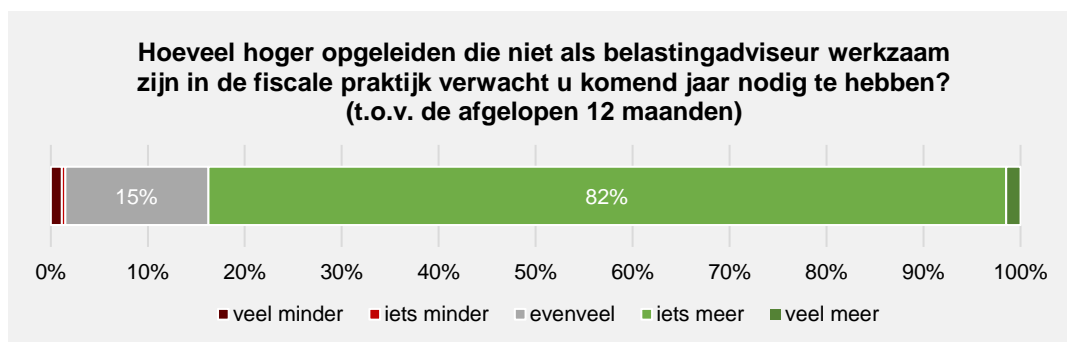
Figuur 6.2 Komend jaar (veel) meer academische fiscalisten nodig bij belastingadvieskantoren

Bron: SEO Economisch Onderzoek op basis van enquête onder belastingadvieskantoren (2018)

Ook hier geldt een ander verhaal voor hbo'ers. Van de kantoren verwacht namelijk 31 procent dat zij in het komend jaar minder hbo-fiscalisten nodig hebben. Aan de andere kant verwacht ongeveer één op de tien kantoren iets meer hbo-fiscalisten nodig te hebben. Ten opzichte van drie jaar terug betekent dat wel een positiever beeld voor de hbo-fiscalisten. Toen dacht 59 procent van de kantoren (iets) minder hbo'ers nodig te hebben. Het zijn voornamelijk grote en middelgrote kantoren die minder vraag verwachten naar hbo-fiscalisten. Bij kleine kantoren is het aandeel kantoren met een positieve verwachting (26 procent) groter dan het aandeel met een negatieve verwachting (17 procent).

Figuur 6.3 Kantoren verwachten meer niet-belastingadviseurs nodig te hebben in de fiscale praktijk

Bron: SEO Economisch Onderzoek op basis van enquête onder belastingadvieskantoren (2018)

Naast academische fiscalisten verwachten kantoren ook een oplopende vraag naar hoger opgeleiden die niet als belastingadviseur werkzaam zijn in de fiscale praktijk. Ruim 80 procent geeft dat aan, zie Figuur 6.3. Dat geldt met name voor middelgrote en grote kantoren, maar ook het grootste deel van de kleine kantoren denkt in het komend jaar meer van dergelijke niet-belastingadviseurs in de fiscale praktijk nodig te hebben.

6.4 Belastingdienst

De Belastingdienst heeft veel fiscalisten in dienst en verdient daarom bijzondere aandacht. Door de vertrekregeling bij de Belastingdienst zijn er meer medewerkers vertrokken dan in de voorgaande jaren. Ook veel fiscalisten hebben de dienst verlaten. Daartegenover staat een nieuwe instroom, die door de herijking van de investeringsagenda minder hoog is uitgevallen (maximaal de helft) dan de eerder geplande 1.500 in de periode 2015-2018. De medewerkers die wel zijn ingestroomd kwamen binnen via speciale programma's als het Duale Startertraject, het Tax Talent Traineeship en de reguliere wervingskanalen (werken.belastingdienst.nl, werkenvoornederland.nl, LinkedIn en Twitter).

In 2018 en de jaren daarna zullen door de leeftijdsopbouw van de werknemerspopulatie en de vertrekregeling weer veel medewerkers de dienst verlaten. Om deze uitstroom op te vangen wordt in 2018 een hogere instroom verwacht dan in 2017. Die nieuwe medewerkers zijn ook nodig om de continuïteit te borgen voor bijvoorbeeld de werkprocessen die te maken hebben met de Brexit en Zeer Vermogende Personen. De leeftijdsgerelateerde uitstroom is overigens lastig te plannen. Dit komt door het kabinetsbeleid van langer doorwerken, en het grote werkaanbod bij de dienst voor ervaren medewerkers.

De Belastingdienst verwacht ook de komende jaren (2018-2020) grootschalig en continu te werven. In 2018 betreft dit circa 1.500 medewerkers. Vanwege de vernieuwingsopgave gaat het daarbij onder meer om specialisten met andere vaardigheden dan gebruikelijk, zoals bijvoorbeeld data-analisten. Maar ook op het gebied van fiscale sturing heeft de dienst de komende tijd meer medewerkers nodig. De Belastingdienst probeert kortom ook de komende jaren veel fiscalisten binnen te halen, op hbo- en op wo-niveau. Een uitdaging, zo geven ze aan, zowel wat betreft startende als ervaren fiscalisten.

Bijlage A Onderzoeksverantwoording

Het onderzoek richt zich op studenten en afgestudeerden in fiscale opleidingen. Het onderzoek is gebaseerd op drie databronnen: registratiegegevens van DUO, de Microdata van het CBS en een enquête die door SEO Economisch Onderzoek is afgenomen onder kantoren met fiscaal personeel. Hieronder volgt een toelichting van de onderzoekspopulatie en gebruikte databronnen.

Met behulp van de registratiegegevens van het CBS kijkt deze editie van de monitor voor het eerst verder dan de arbeidsmarktpositie van startende fiscalisten. Zo brengt de monitor (in het volgende hoofdstuk) de arbeidsmarktpositie tot 10 jaar na afstuderen in beeld. Aan de andere kant bevatten de registratiegegevens minder achtergrondkenmerken dan de in voorgaande edities gebruikte enquêtes en is er geen informatie over de tevredenheid over de baan of de specifieke functie. Toch kunnen de meeste achtergrondkenmerken worden gepresenteerd en bevatten de registratiegegevens een aantal kenmerken die in de enquêtes niet beschikbaar waren. Als gevolg van de andere (completere) databron komen de cijfers soms niet overeen met de cijfers van eerdere edities van de monitor.

Onderzoekspopulatie

De fiscalisten in dit onderzoek betreffen de fiscalisten in het hoger onderwijs. Fiscalisten in het academisch onderwijs worden gevormd aan twee verschillende faculteiten: de juridische en de economische. Zij studeren af aan de wo-masteropleidingen fiscaal recht (isat 66827) en fiscale economie (isat 66402). Met ingang van deze editie van de monitor worden de relatief nieuwe masteropleidingen european and international tax law (isat 60459) en international business taxation (isat 60686) eveneens tot de master fiscaal recht gerekend. In het hoger beroepsonderwijs doorlopen fiscalisten de bacheloropleiding fiscaal recht en economie (isat 34140).

De fiscale opleidingen worden op een aantal onderwijsinstellingen zowel in voltijd als in deeltijd aangeboden. Er is voor gekozen om de deeltijdstudenten aan de hbo-bachelor fiscaal recht en economie niet mee te nemen in dit onderzoek. Bij deeltijdstudenten is het vanwege de mogelijkheid tot het combineren van leren en werken minder waarschijnlijk dat zij als 'jonge' fiscalisten hun intrede doen op de arbeidsmarkt, de groep die in dit onderzoek centraal staat. Uit een nadere analyse op registratiegegevens van het CBS blijkt dat de deeltijdstudenten aan de hbo-bachelor relatief oud zijn, namelijk gemiddeld ouder dan 40. Ook werkt 95 procent van hen na afstuderen bij hetzelfde bedrijf als waar zij voor aanvang van de studie werkten. Door de deeltijdstudenten in het hbo niet mee te nemen ontstaat een beter beeld van 'nieuwe' afgestudeerde hbo-fiscalisten. Voor de universitaire fiscale opleidingen is dit in veel mindere mate het geval. Om die reden worden de deeltijdstudenten in de wo-studies wel meegenomen.

Registratiegegevens DUO

De data van DUO betreffen aantallen eerstejaars (per type hoger onderwijs), ingeschrevenen (naar hoofdstudie) en diploma's in het hoger onderwijs voor de fiscale opleidingen naar schoolgemeente, opleidingsfase, opleidingsvorm en geslacht. De gegevens zijn geraadpleegd via

https://duo.nl/open_onderwijsdata/databestanden/index.jsp. De gegevens van eerstejaars en studenten zijn beschikbaar voor de jaren 2005/2006 tot en met 2017/2018. De gegevens van diploma's zijn beschikbaar voor de jaren 2005/2009 tot en met 2016/2017. Het aantal diploma's van het studiejaar 2017/2018 was op het moment van schrijven nog niet bekend.

CBS Microdata

Gebruikte databronnen

Bronnen

De gegevens uit hoofdstuk 3 tot en met 5 zijn afkomstig van de Microdata van het Centraal Bureau voor de Statistiek. De CBS Microdata bestaan uit verschillende gegevens die op persoonsniveau te koppelen zijn. In de analyse is gebruikgemaakt van onderwijsdata afkomstig van de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO), inkomensdata afkomstig van het Uitvoeringsinstituut Werknemers Verzekeringen (UWV) en de Belastingdienst, bedrijfsgegevens uit het Algemeen Bedrijven Register (ABR) en persoonskenmerken uit de Basisregistratie personen (BRP).

Populatie

Door het gebruik van registratiegegevens beschikt het onderzoek voor het eerst over de achtergrondkenmerken en arbeidsmarktposities van alle afgestudeerden in (fiscale) hbo- en wo-opleidingen. Ten opzichte van eerdere jaren betekent dat completere en betrouwbaardere gegevens. Afgestudeerden die tijdens hun studie niet stonden ingeschreven in de Basisregistratie Personen zijn niet meegenomen in de analyse.

Uitkomstmaten

Inkomenssituatie

De inkomenssituatie is afkomstig uit het bestand met de sociaaleconomische categorie van personen in een bepaalde maand. Om de sociaaleconomische categorie te bepalen worden alle inkomsten in een maand uit de verschillende inkomstenbronnen die iemand heeft met elkaar vergeleken. In principe bepaalt het hoogste bedrag de sociaaleconomische categorie. Een mogelijke uitzondering hierop is wanneer een persoon is ingeschreven bij een onderwijsinstelling. Is dat het geval en zijn de maandelijkse inkomsten (exclusief studiefinanciering) lager dan de lage inkomensgrens voor een alleenstaande dan krijgt iemand de status 'student'. De lage inkomensgrens lag in 2016 op € 1.030 bruto per maand.

De gegevens met betrekking tot de inkomenssituatie zijn afkomstig van Nederlandse instanties. Inkomsten uit het buitenland van personen die tevens belastingplichtig zijn in het buitenland zijn niet bekend. Met andere woorden, van personen die in het buitenland wonen en geen inkomsten hebben uit Nederland is geen informatie bekend.

Bruto maand- en uurloon

De gedetailleerde loongegevens zijn bekend voor alle bedrijven en organisaties die in Nederland loonbelasting- en premieplichtig zijn.

Het bruto maandloon betreft het totale maandelijkse basisloon van een werknemer, afkomstig uit één of meerdere banen. Een werknemer is iemand die in loondienst werkt. Dit betreft zowel 'reguliere' werknemers als Directeur-Grootaandeelhouders (DGA). Het basisloon is een benadering

van het contractloon van een werknemer. Het wordt gebruikt om een zo constant mogelijk loonbegrip te hanteren. Onder andere bijzondere beloningen en uitbetaald overwerk worden niet gerekend tot het basisloon.

Het uurloon is berekend door het bruto maandloon te delen door het totale aantal contractuele uren per maand.

Om de salarisgegevens van afstudeercohorten goed te kunnen vergelijken zijn de maand- en uurlonen gecorrigeerd voor inflatie. Dit is gedaan op basis van de Consumentenprijsindex, zoals gepubliceerd door het CBS.¹⁶ De gepresenteerde lonen zijn in prijzen van september 2017.

Substantiële baan

Een substantiële baan voldoet aan de volgende vier voorwaarden:

1. Het betreft een baan in loondienst bij een bedrijf dat/een organisatie die in Nederland loonbelasting- en premieplichtig is;
2. Er is geen sprake van oproepwerk, uitzendwerk of stages;
3. De deeltijdfactor is minimaal 0,6. De deeltijdfactor is de verhouding tussen het aantal gewerkte uren per week en de gebruikelijke voltijdsarbeidsduur per week volgens de CAO;
4. Het uurloon is minimaal 1,4 maal het minimumuurloon voor afgestudeerde hbo'ers, en minimaal 1,5 maal het minimumuurloon voor afgestudeerde wo'ers. Die factoren zijn gebaseerd op de loonhoogte waarbij wo- en hbo-afgestudeerden uit het cohort 2007-08 een nagenoeg gelijke duur tot een substantiële baan hadden. Het gaat bij het uurloon om het contractuurloon. Het minimum uurloon voor personen van 23 jaar of ouder van juli 2015 bij een 38-urige werkweek is als uitgangspunt genomen.¹⁷ Dit uurloon a € 9,16 wordt gebruikt voor de afstudeerders in juli 2015. Door middel van maandelijkse inflatiecorrectie op basis van de Consumentenprijsindex is het minimum uurloon voor andere afstudeermaanden bepaald.

De duur tot een baan is niet bepaald voor afgestudeerden die:

- Doorstuderen;
- Binnen drie maanden na afstuderen zelfstandigheid (DGA, Freelancer, meewerkend gezinslid en Zelfstandigen) als grootste inkomstenbron hebben;
- Binnen een jaar na afstuderen uitgeschreven worden uit de GBA. Omdat afgestudeerden die direct na afronding van hun studie emigreren vaak verzuimen zich uit te schrijven uit de GBA en het daardoor langer duurt voordat de persoon daadwerkelijk wordt uitgeschreven, is gekozen voor de termijn van een jaar. Uit verdere analyse blijkt dat deze personen inderdaad binnen een jaar worden uitgeschreven.

Voor bovenstaande gevallen zou de duur tot een baan oneindig kunnen zijn, omdat zij daar niet naar op zoek zijn geweest.

Vast contract

¹⁶ Zie [http://statline.cbs.nl/Statweb/publication/?DM=SLNL&PA=83131ned&D1=0-6&D2=0&D3=\(l-39\)-l&VW=I](http://statline.cbs.nl/Statweb/publication/?DM=SLNL&PA=83131ned&D1=0-6&D2=0&D3=(l-39)-l&VW=I)

¹⁷ Zie <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stcrt-2015-10678.html>

Om te bepalen of iemand een vast contract heeft, wordt gekeken naar de contractsoort van de hoofdbaan van werknemers. De hoofdbaan is de baan met het hoogste bruto maandloon.

Bedrijfsgegevens

Bedrijfssector

De bedrijfssector (van de hoofdbaan) is gebaseerd op de Standaard Bedrijfsindeling (SBI).¹⁸

Bedrijfs grootte

De bedrijfs grootte (van de hoofdbaan) is gebaseerd op de grootteklasse-indeling in werkzame personen volgens de Structural business Statistics (SBS) verordening van de Europese unie.¹⁹

Meetmomenten

Inkomenssituatie

De inkomenssituatie is gemeten in de maand december in het eerste of tweede jaar na afstuderen. Zo wordt de inkomenssituatie van het cohort afgestudeerden in september 2015 tot en met augustus 2016 gemeten in december 2016. Voor de afstudeerders in september 2015 is dit zestien maanden na afstuderen, voor de afstudeerders in augustus 2016 vijf maanden na afstuderen. Gemiddeld wordt de inkomenssituatie geobserveerd ongeveer 6 maanden na afstuderen.

Salarisgegevens

Het bruto maandloon, uurloon, het hebben van een vast dienstverband, de bedrijfssector en de bedrijfs grootte zijn voor alle afgestudeerden geobserveerd in de maand september in het tweede jaar na afstuderen. Zo worden de lonen van het cohort afgestudeerden in september 2015 tot en met augustus 2016 gemeten in september 2017. Voor de afstudeerders in september 2015 is dit twee jaar na afstuderen, voor de afstudeerders in augustus 2017 iets meer dan een jaar na afstuderen. Gemiddeld worden de salarisgegevens geobserveerd ongeveer vijftien maanden na afstuderen.

Eigen enquête onder werkgevers fiscaal personeel

Voor het onderzoek van dit jaar heeft SEO Economisch Onderzoek een enquête afgenomen onder de kantoren in Nederland met tien of meer leden van de NOB. In totaal gaat het om 46 kantoren. Deze kantoren zijn in maart/april 2018 door SEO en de NOB benaderd voor het invullen van een korte online-enquête. De enquête bevatte negen vragen over de recente en toekomstige ontwikkelingen in de in- en uitstroom van personeel op de verschillende kantoren. De enquête is door 30 van de 46 kantoren ingevuld. Omdat alle grote kantoren hebben gereageerd, representeren deze kantoren samen 90 procent van het personeel.

¹⁸ Zie <https://www.kvk.nl/over-de-kvk/over-het-handelsregister/wat-staat-er-in-het-handelsregister/overzicht-standaard-bedrijfsindeling/> voor een overzicht van SBI-codes.

¹⁹ Zie pagina 8 op http://ec.europa.eu/eurostat/ramon/nat_methods/SBS/SBS_Meth_NL.pdf

seo economisch onderzoek

Roetersstraat 29 . 1018 WB Amsterdam . T (+31) 20 525 16 30 . F (+31) 20 525 16 86 . www.seo.nl